

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felölös szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Nyilatkozat

az ág. h. ev. három theológiának egyesítésére vonatkozólag.

(Folytatás és vége.)

S itt épen előáll megint az, a mi egyházi életünk s egyházi intézeteink mindegyikének legfőbb akadályá t. i. a pénz. Ellenvetésképen ugyanis megint csak azt hozhatják fel, hogy czélszerű s talán szükséges is volna nem egy, hanem több theológiának fenntartása, ámde az egyháznak nem telik s inkább fog egy jól felszerelt theol. akadémiát fenntartani, mint három rosszul szervezett hittanintézetet. Ez azon pont, a melynél úgy az egyesítés barátainak, mint ellenfeleinek leginkább van alkalmuk érveiket, fegyvereiket egymással összemérni.

A három theológiának egyesítése alatt mi csak oly theológiának szervezetét érthetjük, mely a 3 létezőnek hiányát teljesen pótolná, mely úgy az egyház s protestantismus, mint pedig a hazai közmiveltetés szempontjából lehetőleg teljes és tökéletes garanciákat képes nyújtani. Az egyház érdekeit kellene szolgálnia s így oly szelleműnek kellene lennie, hogy ezen érdekeket szem elől ne téveszesse; a protestantismus érdekeit is kell szolgálnia s így a tanszabadság és a különféle józan theologiai irányok az intézethöz nem hiányozhatnak. Mivel pedig egyházunk társadalmilag, erkölcsileg, tudományilag s történelmileg összeforrott a hazával s a mennyiben ezen összeforrás még hiányos, teljessé kell tenni; annál fogva a felállítandó s felállítható egy theologia csakis az ország szívében Budapesten s a tudomány-egyetem kapcsolatosan szervezhető úgy, hogy az egyház s a prot. tudomány becsületének megrievelő legyen. Azonkívül pedig vele az evang. tanárképzés kérdése is megoldandó, a mely nem kevésbé bír kiváló jelentőséggel egyházunk jövőjére nézve,

különösen ha azt vesszük figyelembe, hogy középiskolánk jövője most már csak attól a szellemtől függ, melyben tanáraik működni fognak. Hazánk összes városai közül egyedül Budapest az, a hol az országnak szíve dobog, a közmiveltetés minden eszközei feltalálhatók s a leendő lelkészek kiképzésére hasznosan kiaknázhatók; Budapest oly központ, hova az ország minden erecskéje halad s folyókká fejlődve, mint egy tengerbe beszakad és Budapesten van egy folytonosan emelkedő s fejlődő evangélikus egyház s esperesség; a melynek előkelősége, fővárosi jellege csak oktatólag hathat s mindenestre jobban, mint hazánk bármely evangélikus egyháza. Fővárosunk ezen előnyei más városokkal szemben kétséggel tágitanak a leendő lelkészek látókörét, emelhetnék társadalmi s tudományos miveltetését, a theol. tanároknak és főiskolának hírével, nevét és egyházunknak tekintélyét, bár más részről sok veszedelemnek is tenné ki az ifjúságot s problematikussá a theologia helyes irányu fejlődését.

Egy egységes theológiának Budapesten a tudományegyetemmel való kapcsolatos felállítása által lehetővé válnék „theologiai doctoratus“ adományozása, a mi nemcsak egyes az egyház és prot. theol. tudományok iránt érdeklődő férfiaknak ambícióját felköltené és serkentené, hanem a magyar prot. theologiai tudományos irodalom teremtését is elősegítené s hazai evangélikus egyházunknak és egyes kiváló férfainak tekintélyét emelné, mire a társadalommal és más felezetekkel szemben mindenkor szükség lesz.

A tanárképzés szempontjából pedig, melyre az újabb időben oly kevés figyelmet fordít egyházunk, oly kiváló jelentőségű volna egy budapesti theológiának létesítése, a mint mi gondoljuk, hogy örökké áldanak késő utódaink is ezen fontos intézet létesítését. Középkolánk ma-holnap nem-

csak képtelenek lesznek evangélikus embert kapni s tanárukat alkalmazni, hanem az igénybe vett állami segély következtében mindinkább kikerülnek az egyház felügyelete és befolyása alól; az egyháznak pedig nincs többé módja sem kellőleg ellenőrizni az előtte ismeretlen és nem általa nevelt tanárokat, sem pedig alkalmazni az evangélikus ügyeért lelkesülő s az ifjúságot ily szellemben nevelő férfiakat. Most még kevésbé érezzük ezt, mert sok theologusból lett tanár működik intézeteinkben s ezek is még a régi prot. szellemben nevedtek; de a mint megváltozott ezen szellem, megváltoznak a tanárok is és nem fogják az egyháznak szellemét szolgálni, hanem mindenben s kizárólag a tanügyet.

Tekintve a fővárosi viszonyokat s a lelkesi és tanári pályára lépőknek legtöbbször szegény anyagi körülményeit: egy minden kézzel bíró theologiai főiskolának létesítése kapcsolatban a budapesti egyetemmel és tanárképzővel, csak egy jól szervezett internatus felállítása által válhatnék az egyház javára.

Az pedig oly nagy áldozatokat kíván, hogy theologiaiaink összes alapjainak egyesítésével sem vihető keresztül, pedig jól tudhatjuk, hogy a theol. intézetek nem igen adhatják oda helyhez kötött alapítványukat még egy fővárosi theologianak felállítására sem.

Azonban könnyűvé válnék a megoldás, ha a budapesti evangélikus egyházak s az evangélikus társadalom felkarolnák az ügyet s vinnék megoldása felé. Fővárosi egyházainkban annyi az intelligencia és anyagi erő, hogy buzgósággal és szeretettel felkarolva a theologia kérdését, rövid idő alatt kebelében megvalósíthatnák úgy, hogy az evangélikus egyháznak büszkeségévé válhatnék.

S nem hisszük, hogy a budapesti evangélikusok nem tudnának lelkesülni, ha megfelelő felvilágosítást s megkeresést mellett az egyetemes egyház felvilágosítaná ennek czélszerűségéről, kivihetőségéről, meg azon nagy s fontos kötelességről, melylyel mint fővárosiak egyházakkal szemben tartoznak; nem hisszük, hogy Székács szelleme, ha felelevenítették, reájok ne hasson s kiki filléreit az egyetemes egyház oltárára nem akarná áldozatul letenni. A budapesti egyházaknak úgy a székesfőváros tanácsához, mint pedig a törvényhozáshoz kellene fordulniok, hogy ezen felette fontos vállalkozásában segítsék; egyetemes egyházunknak pedig hasonlóan kötelessége a törvényhozástól követelni,

hogy a magyar államnak annyi sok és fontos szolgálatot teljesítő evangélikus egyházért s kivált lelkészképzéséért, valamit tegyen s ha a budapesti egyetemmel kapcsolatban egy kath. theologiat fenntartanak, miért nem lehetne azt az evangélikusok részére is kieszközölni.

Ily theologianak felállítása esetén hihető, hogy a vidéki theologiak fenntartó testületei hajlandók lesznek ily czélt szolgáló alapítványukat a budapesti fakultás fenntartására fordítani s hihető, hogy áldásos lenne a működése, mert kellő vezetés és felszerelés mellett megadtván a virágzásra szolgáló eszközök, elvárható a tanároknak tudományos hitbuzgó munkálkodása is.

Kétségtelen, hogy ezen Budapesten felállítandó theologia igen sokba kerülne s fenntartása évente mintegy 38,700 frtot követelne, de akkor legalább igazi facultásnak birtokában lenne az egyház, a melyért tehát áldozatot hozni érdemes.

Ennél olcsóbbat állíthatna az egyetemes egyház Pozsonyban, mert ott különben is van már az egyetemnek u. n. theologiai akadémiaja és ott sok alap van, a mit Budapesten még csak elő kellene teremteni; de ki biztosít arról, hogy az új pozsonyi egyesített theologia is nem zsugorodnék-e úgy össze, mint az 1882-ben felállított egyetemes theologiai akadémia s hogy nem állanánk-e rosszabbul a lelkészképzés dolgában, mint jelenleg s nem ejtenénk-e oly sebet egyházunk testén, a melyet gyógyítani alig lehetne?

Tekintettel arra, hogy egy theologiai facultás létesítése ily nagy áldozatokkal jár és eredménye ez idő szerint nagyon problematikus, inkább maradjanak a mostani hittanintézetek s fejlesszék őket fenntartóik, hogy a bennök működő tanárok csupán hivatásuknak éljenek s az anyagi gondok terhétől megszabadulva, a prot. theol. irodalmat miveljék! Különösen hagyni kellene őket most ezen átmeneti időszakban, a midőn a szervezés minden téren lázas sietséggel megindult és szinte forradalmat idézett elő és a midőn a kellő óvatosságot s higgadt megfontolást könnyen elkábítja a jövő bizonytalansága.

A tiszai egyházkerület az eperjesi hittanintézetnek megszüntetése által nem szabadul meg azon tehertől, a melyet jelenleg visel hittanintézetének fenntartása miatt. A kerület tudományi pénztárának kimutatása szerint ugyanis az 1894-ben négy theol. tanárának fizetésére és lakáspénzére 5600 frtot, a dékán tiszteletdíjára 100 frtot, az ének-

tanítónak 80 frtot, könyvtárra 50 s utiköltségekre 116 frt 70 krt, összesen 5946 frt 70 krt, kerek számmal 6000 frtot adott ki. Ezen összeghez a collegiummal kötött szerződésből kifolyólag közös kiadások czimén 1894/5. év óta még vagy 150 frttal kell járulnia. Ezen kiadások fedezésére szolgál a kerületnek mintegy 42,000 frtnyi tőkájének kamata (1600 frt), 2950 frtnyi egyházmegyei járulék, 1700 frtnyi államsegély és alig számba vehető tandíj járulék (70 frt.)

Az egyházkerületi collegium adja a szükséges felszerelt termeket (ez idő szerint 3) rendelkezésre s használatra adja az iskola szolgát, könyvtárait, konviktusát és ösztöndíjait, de a tanári fizetésekhez semmivel sem járul; mert van ugyan a collegiumi pénztárban két, a theologiának céljait szolgáló Mecznér-féle 1858 frt 33 kr. és Radvánszky-féle 932 frt 49 krnyi alap, a melyeknek jövedelme évente a kerületi pénztárba befoly, de ez oly csekély, hogy tanári fizetéseknél alig jöhet számításba.

A konviktus alapja, a mely körülbelül 40,000 frtot kitesz, a theologia hallgatóinak javára is szolgál s az itt nyert jótétemény évente legalább 250 frtra rug, nem véve természetesen számításba azt, hogy már magának a konviktusi élelmezésnek olesósága is jótétemény számba megyen.

A theologusok segélyezésére szolgáló ösztöndíj alapok részint külföldön, részint helyben tanuló hittanhallgatóknak szólnak. A kerület által kezelt ösztöndíj alapok mind külföldön tanulók részére alapítottak; a collegium kezelése alatt állók akár a külföldre, akár belföldre szólnak, de oly természetűek, hogy azokat más theologia céljaira fordítani nem szabad s a collegium semmi esetre sem egyezik bele, hogy akár a konviktusi, akár az ösztöndíj alapok, más, mint eperjesi theologiára felhasználtassanak, a mint fel sem tételhető, hogy saját érdeke ellen cselekedjék, kivéve talán, ha Budapestről lenne szó.

A mint az itt jelzettekben látható, a kerületnek igen kevés oly alapja van, a melyeket a 3 theologia egyesítése esetén az egyesültnék fenntartására szabadon felhasználhatna, mert még a 42,000 frt theol. alaptökében is oly természetű alapítványok vannak, a melyeket csak az eperjesi theologiára szabad felhasználni. Ez okból kérdéses, hogy egy központi nagyon drága problematikus theol. fakultásért érdemes-e feláldozni oly intézetet, a mely nagy multtal dicsekedhetik s melyet

a tiszai kerület valósággal áldozatok árán mindig szükségesnek ismert és tanácsos-e most, mikor az egyházkerület a collegiummal kötött szerződésben erkölcsileg lekötözte magát a nevezett iskola kebelében lévő minden intézetnek fenntartására teljes évfolyamaikban s midőn jónak látta a jogakadémia segélyeztetését és fenntartását a maga anyagi áldozatával, egy oly intézetnek, melynek a theologiával szemben másodrendű jelentősége van.

Nyilaukozatunkkal nem akarjuk az egyesítés útját állani, vagy nehezíteni; sőt személyileg ellenkezőleg kellene cselekednünk s az egyesítést kérnünk és tanácsolnunk, mert azt hisszük, hogy az egyesített theologiában létünk sokkal jobban biztosíthatnák, mint jelenleg. Minket azonban nem az anyagi s személyi érdek vezérel, hanem egyedül egyházunk szeretete s jelenlegi viszonyai, melyeknek szellemi, erkölcsi s anyagi alakulását a jövőre nézve a jelenben nem látjuk. Figyelmeztetésképpen mondjuk el ezeket, hogy a theologiák egyesítésének kérdésében kerületünk egész történeti multja, — a mely a jelenig arról tanúskodik, hogy e kerületnek szemefénye mindig iskolái voltak. — és szellemi s erkölcsi reputációja forog kockán, a mit könnyű szerrel feláldozni, s a kétséges jelenben egy jobb jövőre való kilátás nélkül feladni egy oly erkölcsi testületnek, mint tiszai kerületünk, semmi körülmények között nem szabad. Mi bizalommal nézünk a kerületnek döntése elé s hisszük, hogy a kerület megtalálja az eszközöket s a kellő utat ezen fontos kérdésnek megoldására.

(Eperjes.)

MAYER ENDRE,
th. dékán.

Az országos tanítógyűlés.

Az ezredik év nemcsak látványosságokban, hanem gyűlésekben is szokatlanul gazdag. És a sok tanácskozás nem kevesebb érdekes és megízlelésre méltó eszmét is termett. Mindez kétségtelenül az ország szellemi fellendülésének tanúja és eredménye s ezért méltán öröm tölthet el mindnyájunkat.

De van elég ok az aggodalomra is. Az egyháznak hűséges munkásai közül az egyik csapat másfelé vágyik, másutt kívánja keresni boldogulását. Az országos egyetemes tanító gyűlés vilá-

gos bizonyossága a tanítók azon törekvésének, hogy az iskola, mely eddig „az egyház veteményes kertje” volt, s melyből valóban ezelőtt a jól ápolt csemetét biztos kezekkel lehetett átültetni az egyház kebelébe, cseréljen gazlát.

A mai kor az államosítás kora. Ez irányban működik minden erő, ez irányba terelődött minden akarát. A korszellemmel lehet küzdeni, de legyőzni alig, meg kell várni, míg kiforrja magát s számot vetni vele.

Az országos tanítógyűlés is a korszellem hatása alatt lényegében egyházellenes határozatokat kívánt életbeléptetni. Ennek okát nem kívánom kutatni, lehet az egyháziatlanság, lehet a mostoha anyagi viszonyok természetes azon következménye, hogy mindenki a jobb és biztosabb kenyér után vágynak. S ez utóbbi tekintetben kénytelenek vagyunk igazat adni a tanítóknak, mert nagyobb s nemesebb munkát mostohább viszonzásért soha senki nem végzett, mint a tanító. De azért az egyházakat ostromolni s mindent az államnak szolgáltatni ki, mégis helytelen.

Tagadhatatlan azonban, hogy az evang. tanítók külön gyűlésükben olyan kijelentéseket tettek, melyekért őket méltán a legnagyobb elismerés illeti meg. Az országos tanítógyűlés szellemével határozott ellentétben a szigorú s nemes egyházaságnak voltak szószólói. Ez mindenestre az egyedül helyes és méltó eljárás. Csak az az érthetetlen, hogy a midőn az orsz. tanítógyűlésen tett egyházellenes javaslatot tárgyalták, s midőn azon javaslatokat helyeslőleg éljenezve egyhangulag elfogadták, nem voltak-e ott az evang. tanítók is, vagy egyéb körülmény készítette őket hallgatásra? Hiszen olyan jól esett volna, ha csak egyetlen hang akad is, mely pl. a Földes Géza javaslatai ellen felszólal.

Földes Géza ugyanis határozattá kívánta emeltetni, hogy „Tantervet csak az állam adhasson valamennyi iskolának.” — „A tanítóképesítés joga egyedül az államé legyen.” — „Bármely jellegű iskolában működő tanító fegyelmi ügyében állami hatóság ítélkezék.” — „Az iskolaszékeket, gondnokságokat meg kell szüntetni s a tanügyet bele kell illeszteni a községi közigazgatásba.”

Mind olyan javaslatok, melyek a felekezeti iskolák ellen szólnak, s melyeknek megvalósulása egyenesen azon természetes következményt vonja maga után, hogy az egyházak iskoláikra tett óriási áldozataik további verejtekezését egyszerűen

szüntessék meg, mert hiszen csak az áldozat az övék, de még csak az ellenőrzés, a felügyelet jogától is elesnek. Még az hagyján, ha a tantervet csak az állam szabhatja elő, fenntartván a vallás-oktatásra nézve az egyházak jogát, de hogy saját intézeteiben, saját pénzén, önmagának nevelt tanítóit más hatóság képesíthesse, — hogy esetleg egyháziatlan, izgága, engedetlen alkalmazottait meg se fenytthesse, hanem tűrni legyen kénytelen azok túlkapásait; — hogy a tanügy a községi közigazgatás egyik ága legyen akkor, midőn az egyház más üdvös intézményeit tengődni engedi, csak-hogy iskolája viruljon: olyan állapot, melynek csak az az egyetlen helyes ellenlábasa, hogy az iskolák által lekötve tartott egyházi vagyon tisztán egyházi célok szolgálatára szabaduljon fel.

Senki sem óhajtja, de nem is kívánatos, hogy az egyház bocsássa ki kezei közül valamennyi iskoláját s adja át az államnak, vagy bármely más világi hatóságnak. Az egyháznak óriási áldozatokat elnyelő, de meg is érdemlő birtoka az iskola. Azonban úgy az államhatalom körében, mint a társadalomban, sőt a tanférfiak körében is az iskolák államosításának eszméje már évek óta nemcsak felszínen tartja magát, hanem ellenállhatatlanul hódít is. Tanúként csak az országos tanügyi kongresszust hozom fel. Nem lesz tehát időszertlenül néhány számadattal kimutatnunk, mennyi az iskolák által lekötve tartott egyházi vagyon, melyet azok államosítása esetén, mint közalapot, tisztán egyházi célok ellátására fordíthatnánk.

Az evang. egyház által országsszerte fenntartott 1340 népiskola összesen 2.796,907 frt, az öt tanítóképző 272,150 frt, a 17 középiskola 3.268,600 frt, együttvéve tehát összesen 6.337,657 frt értékű, ingatlanokban és tőkepénzben, illetve értékpapirokban elhelyezett vagyont tart lekötve, amelynek évi jövedelme alantas számításal is 253,506 forint. A felsorolt s államosítani vágyott iskoláknak évi fenntartási költsége együttesen 1.376,444 frt. Tagadhatatlan, hogy ezen fenntartási költségekben az állam, a városok s a társadalom (beiratkozás, tandíj, gyűjtés stb.) is osztott velünk, de mégis csak legnagyobb része tisztán egyházi forrásokból származik. Ha azt számítjuk, hogy az államosítás esetén elvesz a tandíj, az állam és községek járuléka, azokat évi 288,198 frtban levonva, még mindig 1.088,246 frt jövedelem mutatkozik maradványul. Ezen jövedelem azonban, ha az egyházak segélyeit, melyeket egyéb

ezélokra szentelhetnek, leszámítjuk, igen megcsökken. De hát nem elég-e maga az, hogy az államosítás esetén 6 és fél millió frtnyi vagyron szabadulna föl!

Nem mondhatjuk, hogy iskoláink kevésbe kerülnek, sőt valósággal áldozunk rájuk. Hiszen a népiskolában egy gyermek évi gondozása 8 frt 47 krjába, egy tanítóképző intézeti növendék 132 frt 20 krjába, sőt, ha csak a diplomásokat vesszük számításba, mint a kiknek az egyház tényleg hasznát látja, leszámítva a 69 diplomát nyertből a magánuton végzett (leginkább theologus) 23-at, a 46 diplomát nyert intézeti tanító mindegyike évi 560 frt 39 krjába került az egyházegyetemnek. A középiskolákba országszerite 4650 ifjú járt, azonban ezekből csakis az evang. fiúkat vehetjük számításba, mert nem áll érdekünkben, hogy mások számára tartsunk fel intézeteket. Mégis, mert a fenntartási költségekhez ezek is hozzájárulnak, együttesen is ki fogom mutatni, mibe kerül az egyháznak egy középiskolai ifjú évi taníttatása.

A középiskolák évi fenntartási költsége 486,685 frt, melyből egy növendékre tisztán az evang. válásukat véve 233 frt 64 kr., az összes tanulókat együtt véve pedig 104 frt 66 kr. esik.

Ezek azon iskolák, melyeket a tisztelt tanfériak magukkal együtt oly szívesen átadnának az államnak, s ez azon roppant tőke, melyet az intézetek lekötve tartanak. De éppen, mert a tőke oly nagy, azért tartózkodik az átvételtől az állam.

Az egyház maga, azt hiszem, mit sem veszene az államosítással, mert az iskolák vagyonát, mint csaknem egészében gyűjtött vagyont, közalappá nyilvánítva, kamataiból nemcsak szükséges számú középiskolai vallástanárok és népiskolai hitoktatók fizetése telnék ki, hanem egyéb, az egyházat építő intézmények ellátására és fejlesztésére is jutna. Már maga az, hogy a több száz vallászanár és hitoktató mind az egyház által az egyház szolgálatában képeztenék, kiknek mindenike hivatásszerű munkát fejtene ki az egyház érdekében, biztosítaná egyházunk helyes fejlődését. Mert a válásoktatást minden intézetben egyenesen e célra képzett egyéneknek kellene teljesíteniök. Ugyanis, ha megvalósulna az egyetemes tanítógyűlés azon javaslata, hogy „valamennyi iskolában a hitoktatók legyenek a tantestületnek tanácskozási és szavazati joggal bíró tagjai” — (a kiknek nyugdíjáról, úgy látszik, különben is az egyházak tartoznának gondoskodni) egyenesen lehetetlenné teszi azt, hogy a

hitoktatást a lelkészek lássák el, nemcsak nagy elfoglaltságuk, hanem azon körülménynél fogva is, mert a lelkész, mint egy tantestület rendes tagja, nem állhat egy népiskolai tanító, mint igazgató, hatósága alatt.

Legtermészetesebb volna az, hogy ha már az államé volna minden intézet, azé legyen minden szükséges tárgy és ismeret oktatásának kötelezettsége és költsége is, ha ugyan a tanáregyesület tisztelt választmányának nézete szerint a vallásoktatást ő is feleslegesnek nem tartja.

Csakhogy ez pénzbe, igen sok pénzbe kerül. Pedig az országos tanítógyűlés javaslata szerint a tanfériak fizetése is óriási összeget emésztene fel. E tekintetben nem mértek szűk marokkal s nagyon helyesen. Jól teszik, ha ütik a vasat addig, a míg meleg; ha helyzetök javítása érdekében megmozgatnak minden követ addig, míg a körülmény, kormány s minden határozó tényező jóindulata vágyaik, sőt — mondjuk ki — jogos követeléseik elérésében támogatásukra van.

Hát mi rólunk, lelkészekről, a jó Istenen kívül ugyan ki gondoskodik? Ki veszi fel a mi ügyünket? Vajjon elég-e egy „Otthon” arra, hogy a fiatal ember, kinek minden pálya kecsesgöndön szebb jövőt ígér, a nagy munkájú, hálátlan, anyagilag is mostoha s még csak nyugalmas öregséget sem biztosító lelkészi pályára lépjen?

Egy tanító fizetését, lakbérrel együtt, körülbelül 800 frt minimumra tervezik s ezt 18—20 éves korán már elérheti; egy lelkész fizetésének minimuma is 800 frtra van téve, melyet elnyerhet jó esetben 25 éves korán, melynek egy része, mert természetben veszi fel, okvetlenül elvész, mely nem biztos semmiképpen, melyért a hívek kegyes lenésének van kitéve s mely nem emelkedik esetleg egész életén át egyetlen krajczárral sem.

A tanítók minden 5 évben 10% fizetésjavításra számíthatnak, — a lelkészek, szaporodván a család, folytonos jövedelemcsökkenést tapasztalhatnak csak.

A tanítók szolgálati ideje 40 év, mostani javaslatok szerint 35 év, tehát 60, illetve 55 éves korukban tisztességes nyugdíjjal megpihenhetnek, — a lelkész szolgál, míg eréje végkép meg nem szakad s vénségére éppen azok ráadását, megpanaszlását kénytelen tűrni, a kiknek egész életét szentelte.

A nagyobb városok tanítói személyes pótlékot is kívánnak s előbb-utóbb kapnak is, — a nagyobb

városok kis egyházainak lelkészei pedig privát órákkal rövidítik életüket, hogy családjuk tisztességes megélhetését lehetővé tegyék.

Theologus ifjainknak nagy százaléka s csaknem javarésze már most is vagy időközben, vagy tanulmányai befejezése után más pályára lép s ki vehetné ezt tőlük rossz néven, mikor elvégre is pusztá lelkesedésből, melyet az egyházi mostoha viszonyok fokozni nem, csak gyorsan lehűteni képesek. senki meg nem élhet.

Itt van az egyházi gyűlések ideje, tanácskozzunk mi is helyzetünk javításán, és tegyünk meg minden lehetőt, hogy azt el is érjük.

RAFFAY SÁNDOR.

BELFÖLD.

Hírek a dunántúli ág. h. evang. fő- és középiskolák köréből. A középiskolák és a theol. főiskola igazgatói a múlt hó 24-én tartott iskola nagybizottsági ülésén beterjesztették kimerítő jelentéseiket, melyekből a következőket emeljük ki: Bonyhádon az algymn. tanulók száma 203 volt; a fenntartó hatóság erélyes törekvése, hogy iskolájának színvonalát mindenben emelje, miben hathatós anyagi segílyt nyújt úgy a magas kormány, mint Tolnavármegye törvényhatósága. A kormány 4000 frttal segílyezte az iskolát, a vármegye pedig a múlt évben megszavazott 100.000 korona alapítványát májusban tényleg rendelkezésére bocsátotta a fenntartó hatóságnak. Ezek alapján egy 6. tanári állás szerveztetett, a tanárok fizetése rendeztetett, s a dologi szükségletre is nagyobb összeg vétetett előirányzatba. — Felső-Lövön a múlt tanévben a gymnasiumban 147, a reáliskolában 80, a képezdében 43 tanuló volt. Az intézet 50 éves fennállása alkalmával eszközölt gyűjtés eredménye 32.300 frt, mely jubileumi alapként kezeltek. A vallás és közokt. miniszterium a tanítóképezde szervezetének átalakítását sürgetvén, az iskolai bizottság elhatározta, hogy a jövő tanév elején megnyitja a 4-ik évfolyamot, új képezdei tanári állást szervez, gyakorló iskolául az ottani népiskolát használja, az intézetek közös igazgatójának hatósága alatt a képezde közvetlen vezetését külön képezdei főnökre bizza. — A soproni tanítóképezdének 69 növendéke volt, kik közül sokan a kézügyességi iskolában is dicséretesen munkálkodtak. Ugy a felsőlövői, mint a soproni képezdét főtiszt. Gyurácz Ferencz püspök több ízben meglátogatta, a soproniban az ő megbízásából jelent meg főleg az

évváró vizsgálatokon Stiegler G. soproni lelkész. A tanképesítő vizsgán, melyen a kormányt Szabó Károly kir. tanfelügyelő képviselte, 14 növendék képeztetett, a kik mind a dunántúli egyházkerületben nyertek alkalmazást. — A soproni főgymnasiumban 415 nyilvános és 6 magántanuló, összesen 421 volt, — a főgymnasium eddigi történetében a legmagasabb szám. — Sopron szab. kir. város tanácsa nyári torna- és illetőleg játékkerül megfelelő szép területet engedett át. — A főtiszt. püspök úr két ízben látogatta meg az intézetet, megbízásából pedig Renner H. esperes és Zábrák D. lelkész részt vettek az I. és II. évi szigorlatokon. A püspöknek ezen és egyéb ily értelmű intézkedéseit azon céljoknál fogva, hogy az iskolák iránt való érdeklődés minél szélesebb körben emeltessék, mindkét részen bizalommal s örömmel fogadták. — A soproni theológiának 17 hallgatója volt. A püspök az I. félévi kollegiumok és az alapvizsga alkalmával jelen volt, május havában pedig elnöktársával szentmártoni Radó Kálmánnal egy előadáson is megjelent. A teljes soproni főiskoláról (theol., gym., képezde) szóló jelentés szerint a különféle iskolai czélokra befolyt kegyadományok értéke majdnem 10.000 frt, mely összegben Fülöp József és neje hagyatéka körülbelül 5500 frttal, Nagy Sándor és neje hagyatéka körülbelül 2800 frttal szerepel, dr. Schreiner Károly 200 frtot adott az intézetnek magánkórházi alapjára, báró Solymsy László 120 frtot a lyceumi épület folyosóinak kifestésére. A tanuló ifjuság 6268 frt pénzegélyben részesítettet. — A lyceumi exhortátor ezentúl az ifjusági istenitiszeteletet nem a tornacsarnokban, hanem a gyülekezet részéről e célra átengedett templomban fogja tartani. — Ugyanazon iskolai nagybizottság intézkedett még néhány oly kérdésben, mely különösen a soproni főiskola külső s belső életére nézve nagyobb fontossággal bír s azért az egyházkerületben, részben ennek határain túl is érdeklődésre számíthat. — A bonyhádi, felsőlövői és soproni gymnasiumi és képezdei tanárok az országos nyugdíjintézet tagjainak sorába fölvétettek. — Malatidesz Sándor és Thiering Károly soproni főgymn. tanárokat a miniszterium saját kérelmekre, közel 40 évi szolgálat után, nyugalomba helyezte, egyenként 1730 frttal. Fejér Lajos pedig, a ki 12 évig a soproni gymnasiumban működött, a mezőtúri ev. ref. főgymnasium igazgatójának hivatott meg s elfogadta a meghívást. — Az iskolai nagybizottság úgy a most távozó tanárok, mint a múlt évben elhalt Felér Sámuel helyére négy új tanárt választott, illetőleg ajánlott kinevezésre és pedig összesen 12 pályázó közül: a magyar nyelv és irodalmi tanszékre Vojtkó Pál okleveles tanárt, a ki két év óta mint görög-pótló helyettes tanár az intézetnek már tagja volt; a görög nyelv- és irodalmi tanszékre Bothár Dániel okl. tanárt, ki ugyanily

minőségben a felsőlövői gymnasiumban működött; a mennyiség-tani és természet-tani tanszék-re Stromp Gyula okl. tanárt, a ki eddig a soproni tanítóképezdében tanított; a latin nyelv és irodalmi tanszék-re Holczhammer János okl. középiskolai tanárt, ki 1 év óta a soproni theologián segéd-tanár volt; végül a görög-pótló helyettes tanári tanszék-re Rotta Ferencz tanárjelöltet. Az első három tanárt azóta a magas miniszterium már ki is nevezte. — A lyceumi nagy könyvtár rendezése, mely évek óta folyt, immár befejeztetett, a könyvtárjegyzékek, ú. m. az új leltárjegyzék 4 folió kötetben s a betűsoros czédula-jegyzék, elkészültek, az utóbbi két kötetben 38 ivnyi terjedelemben meg is jelent és az egyházkerület összes lelkészi hivatalainak megküldetik. — A Stromp Gyula kinevezése folytán megüresedett képezdei tanári állásra pályázat hirdettetik; a képezde azonkívül az egyházkerületi közgyűléstől kérni fogja, hogy a Fehér S. mint óraadó által a mult évig tanított tárgyak előadásával bizassék meg; a gyakorló iskola eddigi vezetője, ki arra képesítéssel is bír, ennek helyére pedig a gyakorló iskola vezetésére elemi iskolai képesítéssel bíró tanító alkalmaztassék. — A theol. intézetbe a távozó segéd-tanár óráit a rendes tanárok és óraadók látják el ideiglenesen, a jövő tanévben. Az állás csak azért nem töltött be már a jövő tanév elejére, mivel a bizottság a három theol. intézet egyesítésére nézve a kerület és az egyetem döntő határozatát akarja bevárni. Jelenleg az ügyet egy az iskolai nagybizottság által kiküldött nyolcz tagú albizottság készíti elő a kerületi gyűlésre, mely a jelenleg uralkodó hangulat után ítélve, sajnos, valószínűleg az egyesítés ellen foglal majd állást. Az ügy maga oly fontos, hogy méltatása nem fér ezen krónika-szerű hírek közé, hanem külön tért és figyelmet igényel. — A soproni gymnasiumban egy vallás-tanári állás szervezése mindinkább érezhető szükség-gé válik. A pénzügyi bizottság a költségek tekintetében előterjesztést teend a ker. gyűlésen, egy külön bizottság pedig az önálló rendes állásra vonatkozó egyéb kérdéseket teszi megfontolás tárgyává. — A Kőszegen felállítandó ker. leánynevelő intézet számára kiszemelt telkek megvették s a kerület nevére átírtak ugyan, de míg legalább az építési tőke kamatai biztosítva nincsenek, az építést meg nem kezdik. A pénzügyi helyzetnek kedvezőbbé tétele végett az egyházkerület megkéretik, hogy a gyűjtést folyamatban tartsa s az egyetemes gyűléstől is igyekezzék segílyt ki-esszközölni. — Az egyházkerület rendes évi közgyűlése augusztus 26-án s következő napjain Szombathelyen lesz, aug. 25-én d. u. 5 órakor előértekezlet tartatik, ugyanezen napon délelőtt a szombathelyi templom fölszenteltetik.

Supplicatio. Zsinatunk, egyetemes gyűlésünk nem törölte el a szupplicációt. A mellett, hogy

iskoláink tápintézetei az ez úton befolyjni szokott segílyt nem nélkülözhetik, sok ideális érveket hoztak föl mellette. Nem akarom ezeket itt ismételni, sem czáfolni, egyszerűen csak azon véleményemet akarom nyilvánítani, hogy iskoláink tanári testületei mintha maguk siettetnék az ósdi intézmény végelgyengülés folytán bekövetkezendő gyászos kimulását. — Ritkaság ma már egy theologus vagy maturus szupplikáns deák, mert még oly helyekről is, a hol theologiai intézettel van kapcsolatban a főgymnasium, vagy legalább az alumneum közös, onnan is 5-dik, 6-dik osztálybeli fiúkat küldenek ki. És ezek közül is kiválasztják, nem a szemrevalóbbakat, a társadalmi illemszabályok elemeit elsajátítottakat, hanem a legágrólszakkadtabbakat, a legeggyűbbeket, úgy hogy szá-nalom reájuk nézni. A tisztességesebb vándorló mesterlegények hozzájuk képest gavallérok. — Éppen most bocsátottam útnak egyik legelőkelőbb lyceumunk szupplikánsát. Az intézetet megnevezni nem akarom, mert a szegény fiút talán büntetés érné. Valóban ágról szakadt öltözetben, rongyosan, szemnyesen, könyökei a kabát szövétében előállott folytonosság-hiány miatt kikandikálva. Aztán magaviselete! Olyannak aztán a tisztelendő vagy tanítóné asszony a lakó szoba melletti egyetlen tiszta szobában ágyat bontson, esetleg világi uraink egy ilyen kinézésű egyéniséget asztalhoz ültessenek a felszolgáló cselédség gúnyjára! — Küldjenek főiskoláink oly ifjakat, kik az intézetre nem hoznak szegényt, s az alumneumi ephorus urak legalább annyit tegyenek meg, hogy az illemszabályok elemeiből egy rövid órai oktatásban részesítsék a kiküldendőket és ruháikat egy foldozó szabóval hozassék rendbe.

Egy vidéki pap.

A szombathelyi prot. egyházközség ünnepélye. Csak napok kérdése már és a szombathelyi újonnan épült prot. templom teljesen elkészül. Gyülekezeti s egyéb kegyes adakozók segílyével sikerült a szombathelyi egyházközségnek igényeinek megfelelő, szépségre nézve párját ritkító templomot felépíteni. A templom külseje s belseje izlésesen, magasztos rendeltetésének megfelelően készült. Kiss János gyülekezeti lelkész munkát, fáradságot nem kímélve, az építkezés tartama alatt a munkások közt töltötte idejét, folyton szemmel kísérve munkájokat s izlését, szép iránti érzékét mindenütt érvényre juttatva. Örömmel tekint most az egész gyülekezet aug. 25-e elé, mely napon a diszes templomot felszentelik s magasztos rendeltetésének átadják. Az ünnepély az egyházi és világi notabilitások jelenlétében fog lefolyni. Szentmártoni Radó Kálmán egyházkerületi felügyelőn kívül részt vesznek az ünnepélyen Tisza Kálmán a dunántúli ev. ref. egyházkerület főgondnoka és dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, a pápai főiskola gondnoka. — Gyurátz Ferencz az oltár előtt imádkozik, beszédet

mond s azután a templomot hivatalosan felavatja. — Antal Gábor dunántúli ev. ref. püspök a szószeiken egyházi szónoklatot mond. — Ezután következik keresztelés, egybekelés, konfirmáció úrvacsora osztással, házasság-kötés, végül ima és áldás. — Az első esketési szertartást Poszvék Sándor soproni lyceumi s theologiai igazgató tanár fogja végezni. — Aug. 26-án pedig a dunántúli kerület ugyancsak Szombathelyen rendes évi közgyűlését tartja.

A bánsági ág. hitv. ev. egyházmegye közgyűlése.

Mind eddigelé kevés kivétellel rendszeren, úgy ezuttal f. év július 8 és 9-ik napjain tartott közgyűlésünknek is, az egyházmegyénk területének közlekedési viszonyai folytán a legalkalmasabb hely a most már egyhuzamban 23 éves főesperesi székhely által is legjobban megkedvelt temesvári tekintélyes egyház volt színhelye.

Egyházaink képviselői s egyéb érdeklődő közönség által való nagy látogatottságát közgyűlésünknek most, ezuttal is, mint megszokott dolgot jelezhetem; a mely látogatottság örvendetes voltát egyébként mindenkor a multban, a közgyűlés különböző más-más helyén: Nagy-Beeskereken, Verseczen, Orsován, Pancsován szinte alkalmunk volt tapasztalni.

Egyházmegyénknek a közgyűlésén jelen volt világi notabilitásai közül említést érdemelnek: báró Ambrózy Béla orsz. gyűl. képviselő, esp. felügyelő, báró Feilitzsch Berthold Torontálmegye főjegyzője, nagybeeskereki egyházfelügyelő (báró Bánffy Dezső miniszterelnök veje), Kovács Ágoston kir. tanácsos, nagybeeskereki ügyvéd, érd. esp. consistoriumi elnök, mindhárman díszmagyar öltözetben; továbbá Kornis Géza temesvári ügyvéd, esp. ügyész, Németh Antal nagyikikindai kir. törvényszéki bíró, nagykikindai egyházfelügyelő, Kayser Lajos temesvári ügyvéd s presbyter, Szmik Antal t. szakaszmérnök, hertelen-tyfalvi egyházfelügyelő, Kuna Jenő verseczi ügyvéd, verseczi egyházfelügyelő, Asbóth Aladár földbirtokos, lugosi egyházfelügyelő s. a. t.

Lelkészársaink közül ketten voltak akadályozva a közgyűlésen való megjelenésükben.

A közgyűlés egyébként a következőképen folyt le.

F. hó 8-án reggel 8 órakor a szokásos istentiszteletre gyűltünk, a melyet ezúttal Ponyiczky Pál temes-buttyini lelkészársunk végzett, szónoki nagyhatású, épületes beszédet tartva, úrvacsoraosztással.

Ezt elvégezve, esp. gyámintézetünk gyűlését tartottuk, meghallgatva annak előterjesztett évi számadását, a mely szerint az esp. gyámintézet részére befolyt évi adományok összege 160 firt 36 krt tesz ki, dicsérőleg emeltetvén ki az adományozók sorában az ezen összeghez legnagyobb adományával hozzájáruló franczföldi egyház. A

fenti összegből a szabad rendelkezésre jutott 116 firt 32 kr. egyharmada két egyenlő részben a stájer-laki és temes-buttyini egyházak között osztott el. A segélyért folyamodó egyházak segélyezésre való ajánlásának sorrendje állapított meg ezután, a mint következik: a bánsági missio, a torontál-erzsébetlaki, orsovai, kis-semlaki és temes-buttyini egyház az egyházkerületi s egyetemes gyámintézethez s a Gusztáv Adolf-egylethez: a lugosi, birdai, resiczai és stájerlakai egyház az egyetemes gyámintézethez s a Gusztáv Adolf-egylethez. Végül megejtetett a szavazás az egyetemes gyámintézet egyházi elnöki állására, a mely egyhangulag mélt. és főtiszt. Zelenka Pál püspök úrra esett.

Az esp. gyámintézeti gyűlésre nyomban az esp. lelkész-segélyző egyesület ülése következett, a melyben, a már előzőleg körözve volt számadások jóváhagyása után, az egyesületi pénzek kölcsön kihelezésére nézve, felvetett indítvány folytán, határozatba ment, hogy ingatlan első helyen való zálogjogi bekebelezésénél a földbirtokra a becsérték kétharmada, házra annak félösszege erejéig adható kölcsön.

Az egyházmegye voltaképeni közgyűlésének megkezdése előtt, annak első napja délelőtti óráiban még a közgyűlés fontosabb tárgyait előkészítő értekezlet tartatott, szokott sima folyása igérkezvén az értekezleten a közgyűlés ügyei tárgyalásának.

Az értekezlet végeztével, félórai időköz után, délelőtt 1/2 12 órakor hazánk ezredéves fennállását lelkes hangulatban emlékünnepegy tartásával ültük meg, alkalmi egyházi éneket énekelve, főesperesünk által végzett buzgó ima, szentírási szöveg olvasása s áldással; majd a nagy emléket egyházmegyénkben testületileg is megörökítendő, nyomban diszközgyűléssé alakultunk. Ennek esp. felügyelőnk, báró Ambrózy Béla által lelkesült szavakkal történt megnyitása után, Zvarinyi Emil esp. főjegyző tartotta meg nagyszabású remek ünnepi beszédét, a melyet a diszközgyűlésen jelen voltak frenetikus tetszésnyilvánításukkal sokszor szakítottak meg, áthatva annak élénk tudatától, hogy hazafias momentumokban különben se szegény esperességünk ezuttal is nagyban gazdagodott a kiváló ünnepi beszéd mindnyájunk közös érzelmeit tolmácsoló hazafias manifestációjával. — A nagy hatást keltett beszéd a 35. zsoltár 18. verséből indulva ki, az isteni gondviselés megnyilatkozását látja a honfoglalás tényében. Elmondja, hogy ősi jogon követelték elődeink e hazát s a midőn követelésük visszautasításra talált, felsőbb hatalomhoz fordultak, a kit lényegében mi is imádkunk, de mint a Jézus Krisztusnak s általa mindnyájunknak atyját a keresztyén vallás tisztább fogalmával, a mely vallásnak az elfoglalt hazában már csakhamar elődeinket is követőitül találjuk;

majd utódaik az idők folyamán bekövetkezett evangyéli hitjavítás iránt élénk fogékonysággal bírván, jelentékeny számmal evang. egyházunk tagjaivá válnak. Megkapó vonásokban tárja élénk az ünnepi beszéd protestáns elődeinknek az ellenreformációval, a pro Deo, libertate et patria vívott dicsőségteljes harczeit; hű képét festi egész a jelenig a protestantismus áldásos hatásának hazánk történetében, el nem vitatható bizonyosságot tévén hazánk története arról, hogy egyházunk győzelme a haza szabadságának győzelme, vere-sege a haza szabadságának leveretése is volt szemben az absolutizmussal; a lelkesedés szűnni nem akaró frenetikus nyilvánulása közt mutat rá, mit köszönhet az ezeréves Magyarország a protestantismusnak s mily igaz joggal követeljük azért mi evangélikusok a magunk részét az ezredév fordulója alkalmával hazánk lakossága öröméből. Végül határozati javaslatát terjeszti elő a következőkben:

Mondja ki a közgyűlés, hogy egyházmegyénk, hazánk ezredéves fennállása emléket örvendő lélekkel megünnepelve s az emlékünnepet jegyzőkönyvileg megörökítve:

1. vallásos áhitattal, hazafias lelkesedéssel hálát ad Istennek az ezredéven át hazánk felett kiterjesztett atyai kezei áldó, jóltevő kegyelméért;

2. hódoló alattvalói hűséggel tántoríthatatlan ragaszkodásának ad kifejezést dicsőségesen uralkodó felséges urunk, királyunk iránt;

3. szent fogadást tesz vallásos s hazafias lelkesedéssel, hogy egyház- és hazaszeretetét hiven megőrizi, elődei dicső példáján haladva, a jövőben is.

A jelen voltak mindegyikére mély benyomást tett ünnepi beszéd s határozati javaslat s az erre következő általános hosszas éljenzés elhangzása után, néma csend s feszült figyelem között szólott Kovács Ágoston kir. tanácsos, nagybeeskereki ügyvéd, esp. consistoriumunk sok éven át páratlan jelességű (bár az e minőségben való ténykedésre — hála Istennek — alkalmat csak igen kevésszer nyert) elnöke, az érdemekben megőszült, köztiszteletben álló 84 éves aggastyán, szíve legbensőbb hálaérzetével emlékezve meg a Mindenható ama nagy kegyelméről, a mely az ő aggkorában e lélekemelő ünnepélyt megérnie engedte, köszönetet kér szavaztatni az esp. főjegyzőnek a szónoklati remek sorában méltán helyet foglaló ünnepi beszédeért s ezt — határozati javaslatának elfogadása mellett — esp. jegyzőkönyvi megörökítésre ajánlja. Kijelentése egyhangú helyesléssel találkozott, mire a diszgyűlés délután 2 óra tájban véget ért, az állomásra való gyülekezés váltva azt fel, ősi szokás szerint a terített asztalhoz, a hol a sok áldomásphár báró Ambrózy Béla esp. felügyelőnk ősi származásu híres borából volt töltögetve, számos felköszöntő kíséretében. Nagyban hozzájárult még ünnepélyünk sikeréhez s fényesen megkoronázta azt az est óráiban a város egy szép kiránduló helyén rögtönzött hangversenyével Chován Zsiga lugosi tisztársunk, a nagyhírű hegedűművész, a ki a sok kérésnek — hosszas ellentállása után — végre is engedett s bűbajos zenejátéka élvezésével is felejtletlenné tette ránk nézve a nap eseményét.

Másnap július hó 9-én reggel 9 órakor a rendes közgyűlés kezdődött, megnyitás nélkül elhúzódva délután 1½ óráig. (Folyt. köv.)

Hirdetés. Tudatom az érdekeltekkel, hogy a tiszai kerület lelkészvizsgáló bizottsága Eperjesen 1896. szept. 7-én délelőtt 10-kor ül össze s tartja meg a szokásos évi papi vizsgálatot. Ezen vizsgálatra jelentkehetnek azon hitjelöltek, a kik tiszakerületi illetőségűek és a kik a tiszai kerületben óhajtanak lelkészi állást betölteni. A kik ezen vizsgálaton megjelenni tartoznak, vagy akarnak, tanulmányi okmányaikkal felszerelt kérvényeiket aug. 31-ig Eperjesre a theol. dékáni hivatalhoz küldjék be. Mayer Endre theol. dékán.

A vönöczki ág. hitv. evang. gyülekezet Varga Gyula esperes és Nagy József ügyvéd elnöklete alatt ülést tartott, melyben b. Prónay Dezső egyetemes felügyelőnek egyhangulag nagy lelkesedéssel bizalmat szavaztak, melyről őt jegyzőkönyvi kivonatban értesítik.

Magyar polgár házassága Horvátországban. Az igazságügyminiszternek a minap a horvát bánhoz intézett átirata elvi jelentőségű határozatot tartalmaz; az átirat ugyanis egy fölmerült konkrét eset kapcsán kimondja, hogy a Magyarországon községi illetőséggel bíró magyar állampolgárnak Horvát-Szlavonországokban kötendő házasságát Magyarországon is ki kell hirdetni, vagy a kihirdetés alól magyarországi fölmentést kell kieszközölni, mert különben az illető házasság három hónapig terjedhető fogháznak és ezer koronaig terjedhető pénzbüntetésnek teszi ki magát.

Az árvai esperesség összes tisztviselői az e napokban megtartott rendkívüli közgyűlésen leköszöntek. Oka ennek az egyházi kerületek szétesztésében s az ebből kifolyó egyházi viszályokban keresendő. Az új rend ellen opponáló esperest a püspök — állítólag — a községi bíró útján kézbesített leiratban felelősségre vonta. Minthogy ők ezt az egyházi önkormányzatokba való jogtalan beavatkozásnak vették, állásukról leköszöntek.

A bányszerület szabályrendelet készítő bizottsága f. hó 3-án gyűlést tartott Budapesten; a lelkész- és tanítóválasztásról szóló szabályrendeletet tárgyalván, megállapodott többek között abban, hogy a gyülekezeteket — az eredeti javaslattól eltérőleg — nem osztályozza, a próbabeszédeket megtiltja.

Az orosházi egyház f. hó 2-án egyhangulag felügyelőjévé választotta Mikolay István orosházi

ügyvédet. Ugyanakkor tanítóvá választotta Fürst János és Borecsicky Károly orosházi tanyai tanítókat a 40 pályázó közül; most e kettőnek helyét tölti majd be a községi iskolaszék.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1896. évi 24.118. számú leiratu, illetve rendelete

a tanítóváltozásoknak a szorgalomidőn kívül történő eszközése tárgyában.

Nem szükséges bővebben indokolnom mennyire hátrányos az iskola beléletére a tanév közben történő tanítóváltozás. Épen ez okból már intézkedtem, hogy az állami népoktatás tanintézetekben, — egyes, rendkívül indokolt eseteket kivéve, — úgy a tanítói áthelyezések, mint lehetőleg a tanítói kinevezések is a nagy szünet alatt, tehát a szorgalomidőn kívül történjenek.

Van szerencsém a főtiszt egyházi főhatóságokat tisztelettel felkérni, hogy a böles kormányzata alatt álló iskolákban az évközi tanító változásoknak lehető korlátozása iránt saját hatáskörében intézkedni s nagybecsű intézkedése felől engem értesíteni méltóztassék.

A tanköteles gyermekek a saját felekezetük hitoktatására tartoznak eljárni.

(A m. kir. vallás- és közokt. miniszter 1896. évi június 21-én 17.577. sz. a. kelt rendelete.)

F. évi márczius hó 25-éről keltezett 281. számú felterjesztésére miheztartás és további megfelelő szabályszerű eljárás végett, a tanfelügyelőséget a következőkről értesitem:

Nincs kifogásom az ellen, hogy a b b i zárda-iskola II. osztályába járó M. I. izraelita vallású tanuló — szülőinek határozott kívánsága folytán — a róm. kath. felekezet hittani órájára is eljárhasson, ha ebben egyébként a saját hitfelekezetbeli vallástani lecke-kéneket vagy más tanórának összeesése által nem akadályoztatik.

Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 45. §-a és az ezen hivatolt törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 1876. évi 20311. számú utasítások 59. §-ának 3. pontja a hit- és erkölcsant a kötelező rendes tantárgyak sorába iktatja, melynek tanulása alól senki és semmi körülmények között föl nem menthető; arra való tekintettel továbbá, hogy hivatali elődömnök 1891. évi február hó 16-iki kelettel kiadott 284. számú rendelete a fönt idézett törvényben kifejezést nyerő elvet félreérthetetlenül oda magyarázza, miszerint a tanköteles gyermekek

a saját felekezetük hitoktatására tartoznak eljárni; tekintetbe véve végül, hogy ugyancsak hivatali elődömnök 1878. évi május hó 5-ikén kelt 10.802. számú rendelete értelmében a hit- és erkölcsantból való osztályzathiany vagy elégtelen osztályzat, más tantárgyak hasonló eseteivel ugyanazon elbírálás alá esvén, szintén pótvizsgát, vagy osztályisméltést von maga után: mindezeknek figyelembe vételével, M. I. a saját felekezetbeli hit- és erkölcsant tanítása alól felmenthető nem lévén, szabálytalan eljárás követetett akkor, midőn nevezett növendék a saját felekezetbeli lelkészétől való hittani osztályzat híján az I. osztályból a másodikba felvétetett.

Ezen okfölből eredőleg felhivom tehát a tanfelügyelőséget, miszerint terjeszsze ki figyelmét arra, hogy hasonló szabálytalanságok jövőben elő ne fordulhassanak.

Párbérjárandóság, mely öt év alatt nem követeltetett vagy kellően nem biztosított, — a közadók módjára elévül.

(A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1896. június 28-án 29.830. szám alatt kelt leirata.)

Folyó évi január hó 15-én 426. sz. a. kelt felterjesztésével bemutatott s mult évi augusztus hó 17-én 3194/1327. sz. a. hozott ama határozatát, mely szerint a W. A. F. P. volt n . . . -sz i gör. kel. román lelkész javára 1875. évtől 1890. évig terjedő időre hátralékos párbérfejtésben 261 frt 70 kr-nak 15 nap alatt, végrehajtás terhe mellett leendő lefizetésére kötelező 1892. évi 3464. számú főszolgabírói határozatot jóváhagyó 1893. évi 54.300/92. sz. a. kelt alispáni határozatot helyben hagyja — az ellene W. A. részéről beadott felfolyamodás elvetése mellett fizetési kötelezettséget megállapító részében főszolgabírói határozatban felhívott indokokból legfelsőbb-fokulag is helyben hagyom, mégis oly változással, hogy W. A. csak az 1886/1890. évekre járó arányos 162 frt 85 kr. párbér megfizetésére kötelezetetik s panaszló lelkész keresete többi részével elutasittatik.

Indokok.

Tekintettel ugyanis arra, hogy nevezett lelkész nem is állította, még kevésbé igazolta, hogy az 1890. évben benyújtott panaszt megelőzőleg W. A. párbérjárandóságát egyáltalán követelte volna, s ezen jogainak érvényesítését 1890. év előtt közigazgatási úton meg sem kísérelte és tekintettel arra, hogy törvényeink azon rendelkezése, mely szerint az öt év alatt nem követelt vagy nem biztosított közszolgáltatások elévülnek, az ezen törvényes intézkedés alapját képező azonos

indokoknál fogva a párbéjárandság érvényesítésénél is alkalmazást igényel és hogy a szőnyegen levő esetben oly intézkedés sem nyert igazolást, mely ezen elévülési idő megszakításának lenne minősíthető; és tekintettel arra, hogy az imént előadottakhoz képest a nevezett lelkész csak az 1886/1890. évekre bir kereseti joggal, mely időre a saját keresetéhez mellékelte hátralék kimutatás szerint a felszámított 261 frt 70 krból csak 162 frt 85 kr. esik, végre tekintettel arra, hogy panaszlott a járandóság felszámítása ellen egyébként kifogást nem tett, a kimutatás szerint felszámított s megállapított fizetési kötelezettség leszállítandó volt. Erről Czimet a vonatkozó összes tárgyratok kapcsán további intézkedés végett értesitem.

Elvi határozat anyakönyvi ügyben. A magyar királyi belügyminiszter 1896. évi június 11-én P. vármegye alispánjához B. József és nejeének a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által hozzá áttett kérvényét azzal küldte meg, hogy értesítse nevezetteket, miszerint azon kívánságuk, hogy Ilona nevű leányuk az állam születési anyakönyvbe felekezetenélkülinek jegyeztessék be, nem teljesíthető, mert a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetekhez tartozó szülők gyermekeinek vallását az 1894. évi XXXII. törvényezikk, olyan gyermekek vallását pedig, kiknek mindkét vagy pedig egyik szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik, a vallás szabad gyakorlatáról szóló az 1895. évi XLIII. törvényezikk 26—29. §-ai állapítják meg s nevezetesen az utóbb idézett törvényezikk 26. §-a egyenesen kizárja azt, hogy valamilyen gyermek a bevett törvényesen elismert vallásfelekezeteken kívül neveltesse. — A folyamodók azon nézete tehát, hogy az 1895. évi XLIII. törvényezikk módot nyújtana arra, hogy a gyermekek felekezeten kívül neveltesse, teljesen téves. Az 1895. évi XLIII. törvényezikk csak arra nyújt módot, hogy a ki áttérésre jogosultsággal bír, a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kiléphessen, a nélkül, hogy egyidejűleg más bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe belépne. Az ilyen szülő gyermeke azonban a főtjelzett törvényszakaszok szerint vallásos nevelésben részesítendő és csak áttérési korának elérével válik lehetővé rá nézve az, hogy a bevett és törvényesen elismeri vallásfelekezetekből kilépjen.

ÜZENETEK.

M. J. P-ny. Erről az ügyről már rég kiszedve várja a megjelenést egy panasz is. Köszönöm; megjelenik. — **H. J. E-s.** Le vagyok kötelezve! Mi-

helyt lehet! — **M. E. E-s.** Nyomon követi a másikat. Az ismertetés maradhat. Az előfizetők száma áll. Uraink ügyet sem vetnek reá; azt hiszik, tőlük az is elég szép, ha gyüleseinke a szót viszik, akár foglalkoztak ügyeinkkel, akár sem. De hiszen még kerületi felügyelők is, esperesek is vannak, a kik az egyetlen evang. lapot nem járatták; ugyan tudják-e ezek, hogy másutt mi történik az evang. egyházban és egyházzal?! Miből tudnák?! — **F. G. N-t.** Érdekes, gyakorlati. — **V. P. T-cz.** Csak hirdetések között, a szokott díjért lehetne fölvenni. — **Sz. F. V-a.** Az értesítést köszönöm, Az üzenet csak az illetőnek szólt. — **B. L. Ny-a.** Az értesítést köszönöm, de gyűlési tudósítások miatt kénytelen vagyok most mellőzni; majd a beiktatásról szólót közlöm inkább. — **M. P. D-ny.** Fontos; megjelenik. — **K. S. T-s.** A legközelebbi számban megkezdem. — **M. P. D-ny.** Megkaptam, mentül előbb! — **N. E. K-k.** Levél meg. **W. S. Sz-a.** Köszönöm. — **R. J. I-a.** Mentül többször! Köszönöm.

Pályázat tanári allomásra.

Az államilag segélyezett rimaszombati egyesült prot. főgymnasiumban megüresedett philológiai tanszék, melylyel a latin görög, esetleg német latin, vagy magyar latin nyelveknek tanítása van egybekötve, pályázatot hirdetünk. Pályázhatnak ágost. h. ev. és ev. ref. tanárok és tanárjelöltek, kik az említett szakból tanképesítő oklevéllel bírnak, vagy azt rövid idő alatt megszerezhetik. E tanszék betöltésének joga a nm. m. kir. vall. és közokt. Ministert illeti.

Rendes tanár fizetése 1200 frt törzsfizetés havi előleges részletekben, 200 frt lakbér, s 50 frt ötödéves pótlék az intézet kebelében eltöltött évek után számítva. A törzsfizetés a már felterjesztett újabb szerződés elfogadása esetén 1400 és 1600 frtra emelkedhetik. A helyettes tanár fizetése 800 frt és 100 frt lakbér illetmény.

A megválasztott az orsz. tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagja s köteles a fentemlített tantárgyakat heti 20—22 órában tanítani.

Ez állást elnyerni óhajtok szabályszerűen felszerelt kérvényeiket f. 1896-ik év aug. hó 20 napjáig a főgymnasium igazgatóságához küldjék be, mert a később érkezett kérvények figyelembe nem fognak vétetni.

A megválasztott, illetve kinevezett tartozik a kinevezés megtörténtével hivatalát azonnal elfoglalni.

Rimaszombat, 1896. júl. 27-én tartott igazgató választmány gyűléséből.

Az igazgatóság.

Segédem rendes lelkészsé választatván, **segédlelkészt** keresek. **Fizetése:** lakás, takarítás, fűtés, ételmezés, havonként 15 frt. **Szeptember közepe táján** kellene az állást elfoglalni. Jelentkezők szíveskedjenek **bizonyítványaikat is** megküldeni. — Szolgálat nyelve magyar.

Orosházán.

Veres József
esperes.

Pályázat.

A magyarhoni ág. h. evang. egyház egyetemes theologiai akademiáján Pozsonyban, **két tanszékre** ezennel a theologiai akademiának az 1882. évi egyetemes gyűlés által megállapított szervezetére és ügyrendjével való hivatkozással pályázat hirdettek.

Az egyik, vagyis **az egyháztörténeti** tanszékkel a szervezetben (24—27. §.) felsorolt tárgyakon kívül szükség esetén még az **egyházjogtan**;

a másik vagyis az **újszövetségi exegetikai és rendszeres theologiai** tanszékkel pedig a szervezetben (24—27. §.) szintén felsorolt összes tárgyak tantervszerű előadása kapcsolatos.

Mindkét tanszékre ny. rendes tanároknak oly ág. h. evang. feddhetlen életű, hazánkban polgári joggal bíró férfiak választatnak meg, a kik szakképzettségüket kellőképen igazolni tudják. (szervezet 48. §.)

Ha a megválasztandó egyén theolog. tanári oklevéllel még nem bírna, mint rendkívüli tanár egyelőre egy évre fog alkalmaztatni.

A **rendes tanári javadalmazás** évenként 1200 frt fizetés és 300 frt lakbér; a **rendkívüli** 1000 frt fizetés és 200 frt lakbér.

A theologiai akademiái tanárok választása a theologiai akademiái nagybizottság jogkörébe tartozik. A megválasztott tanár állását 1896. évi október 1 én tartozik elfoglalni.

A pályázók folyamodványaikat, rövid életrajzukkal és a képzettségüket igazoló okiratokkal folyó évi **augusztus 26-áig**. Dr. Masznyik Endre ev. theologiai akademiái igazgatóhoz Pozsonyba (az ev. theolog. akademia épületébe) küldjék.

Kelt Acsán, 1896. július 24-én.

57 3—2

B. Prónay Dezső
egyetemes felügyelő.

A **tápió-szent-mártoni ev. egyház segédtanító** keres — **Fizetése** az egyháztól **lakás, fűtés, takarítás és az általa végzendő funkciók rendes díja**; az államtól **évi 300 frt** előleges havi részletekben; kötelessége a IV—VI. osztály önálló vezetése s a rendes kántortanító kiegészítése — Tannyelv magyar. — Jelentkezés határideje szept. 1.

2—1

Raffay Sándor
ev. lelkész.

Pályázat tanári állásra.

A **késmárki ág. hitv. ev. ker. Lyceum**-nál üresedésben levő **classica-philologiai** tanszékre ezennel pályázat iratik ki.

A megválasztandó tanár szaktárgyain kívül a magyar nyelvet is köteles tani ani.

A rendes tanár **fizetése 1000 frt, 200 frt lakbér**, havi részletekben előre fizetve; azonkívül **50 frtnyi ötödéves pótlék**, mely 300 frtnál magasabbra nem emelkedhetik.

Okleveles tanár hányában ez állás helyettes tanár által fog betöltetni, kinek fizetése évi 800 frt.

A pályázni kívánó ág. hitv. vagy ev. ref. tanférfiak kellemesen felszerelt folyamodványaikat **f. évi augusztus 3-ig** nyújtsák be dr. **Tátray Gergely** lyceumi felügyelő úrnál.

A késmárki ág. hitv. ev. ker. 54. 3—3. lyceum felügyelősege.

Pályázat gymnasiumi tanári állásra.

A **szarvasi ág. hitv. ev. főgymnasium**-nál **egy tanári állás** betöltendő.

Ez a magyar s német nyelvi s irodalmi tanszék.

Az alkalmazandó évi díja **1200 frt törzsfizetés, 250 frt lakáspénz, 100 frt ötödéves pótlék**, mely oklevéllel bírónál alkalmazása utáni új év január elsejétől számítatik. Az alkalmazott az országos tanárnyugdíjintézet kötelezett tagja.

Végleges alkalmazásra csak ág. hitv. evangélikusok bírnak kilátással s oklevelesek a pályázók között előnyben részesülnek.

A pályázók szükséges és szokásos irataikat a **nagym. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumra** címezve, **f. évi augusztus hó 2-ig** alólírotthoz terjesszék be.

A pályázókból hármat ajánl az iskola kormányzósága a nagym. miniszter úrnak kinevezésre.

Szarvason, 1896. június 17.

Mikolay Mihály
felügyelő.

56. 3—3.